

Utrikesutskottets betänkande

1977/78: 11

med anledning av propositionen 1977/78: 100 i vad avser vissa anslag m. m. för budgetåret 1978/79 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

I betänkandet behandlas regeringens framställning i budgetpropositionen 1977/78: 100, bilaga 6 (utrikesdepartementet), avseende anslagsbehov m. m. under littera A, B, D och E på driftbudgeten samt under II och IV (utom Biståndsförvaltningens lånefond) på kapitalbudgeten jämte i anslutning därtill väckta motioner eller motionsyrkanden.

Utskottet kommer senare att avge betänkande rörande förslag om anslag m. m. i samma proposition under littera C (Internationellt utvecklingssamarbete) på driftbudgeten och anslaget IV.2 (Biståndsförvaltningens lånefond) på kapitalbudgeten samt motioner eller motionsyrkanden som hänför sig till dessa avsnitt.

Utrikesdepartementet m. m.

1. Utrikesförvaltningen

Regeringen har (vid punkten A 1) föreslagit riksdagen att till Utrikesförvaltningen för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 349 299 000 kr.

Motion

I motionen 1977/78: 679 av Margaretha af Ugglas (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning om de svenska myndigheternas samordning av sina utrikes förbindelser och förutsättningarna för regionambassader och hemmastationerad utlandsackrediterad personal i syfte att höja effektiviteten och åstadkomma kostnadsbesparingar.

I motionen betonas det samordningsansvar för olika svenska myndigheters kontakter med utländska eller internationella organ som åvilar utrikesdepartementet. Det internationella kontaktnätet har under senare år byggts ut från såväl statsdepartementens som de centrala ämbetsverkens sida. Utvecklingssamarbetet, exportfrämjandet, invandringspolitiken etc. har bidragit härtil, och specialattachéernas arbetsuppgifter har vuxit. De nya åtagandena har enligt motionären lett till samordningsproblem, och det starka intresse som inom utrikespolitiken finns av enhetlighet och konsekvens riskerar att inte bli tillgodosett. — Med effektivitets- och kostnadsmotiveringar ifrågasätts i motionen också om inte s. k. regionambassader bör inrättas och föreslås att man

prövar möjligheterna att utomlands ackreditera hemmastationerade tjänstemän.

Utskottet

Med anledning av yrkandet i motionen 679 om en ny UD-utredning vill utskottet erinra om att riksdagen för två år sedan tog ställning till förslag från regeringens sida om viss ändrad organisation för utrikesdepartementet och ett antal personalpolitiska åtgärder avseende utrikesförvaltningen (prop. 1975/76: 96, UU 1975/76: 12, rskr 1975/76: 242). Förslagen baserade sig på två under åren 1974—1975 genomförda utredningar, den ena (UDO) avseende UD:s organisation (Ds UD 1975: 2) och den andra (UDP) avseende personalpolitiken inom utrikesförvaltningen som helhet (Ds UD 1975: 3). Organisationsutredningens överväganden och förslag var sålunda i huvudsak inriktade på departementets hemmaorganisation och ej på utrikesrepresentationen (ambassader, delegationer, konsulat etc.). Däremot berördes i båda utredningarna — om än i mera sammanfattande form — utrikesförvaltningens övergripande uppgift att verka för en samordnad utrikespolitik. I den personalpolitiska utredningen underströks särskilt behovet av en klarare kompetens- och ansvarsfördelning mellan UD och fackdepartementen liksom mellan utrikesförvaltningen och övriga delar av statsförvaltningen.

Ett förslag som framfördes av den senare utredningen (UDP) avsåg samordningen av verksamheten utomlands och gick ut på att chefen för en utlandsmyndighet som regel bör ha det övergripande ansvaret för alla officiella svenska aktiviteter i respektive verksamhetsland. Detta tillstyrktes av departementschefen i propositionen och godtogs av riksdagen i dess ställningstagande. Däremot tillgodosågs i propositionen inte ett av UDP-utredningen framfört förslag att som ett led i samma strävan även göra UD till huvudman för de specialattachéer som är verkssamma vid svensk utlandsmyndighet och fullständigt integrera dessa med beskickningarna, sedan denna tanke stött på motstånd vid remissbehandlingen från bl. a. LO och SAF. Med anledning härav och mot bakgrund av propositionens betoning av behovet av fortlöpande samråd mellan berörda hemmamyndigheter var inte heller utskottet eller riksdagen beredda att förorda en annan ordning än den som föreslogs i propositionen. Emellertid ifrågasattes från riksdagens sida i detta sammanhang om inte strävandena att åstadkomma en bättre samordning av fältverksamheten och ett gemensamt utnyttjande av personalresurserna för att uppnå största möjliga effektivitet borde bekräftas genom särskild instruktion. Utskottet har inhämtat att frågan om eventuell särskild instruktion i sådant syfte har dryftats inom regeringskansliet mellan företrädare för berörda departement men att tillräckliga skäl ej

befunnits föreligga för att utfärda en sådan. Däremot har, efter samråd mellan UD och berörda fackdepartement, all utsänd personal i annan ordning gjorts uppmärksam på statsmakternas önskemål i detta avseende, sådana de kommit till uttryck i prop. 1975/76: 96 och i utskottets betänkande med anledning därav (UU 1975/76: 12).

Detta oaktat är utskottet medvetet om att åtskilliga problem kvarstår att lösa när det gäller både utrikesförbindelsernas samordning på hemmaplan och inom fältverksamheten. Speciellt från utvecklingssamarbetets utgångspunkter berördes detta förhållande i fjolårets budgetproposition, där biståndsministern bl. a. anförde:

Breddningen och intensifieringen av Sveriges förbindelser med u-länderna ställer ökade krav på samråd och samarbete mellan berörda departement och myndigheter. Regeringen kommer att ägna ökad uppmärksamhet åt dessa frågor.

Biståndspolitiska utredningen betonade i sitt första betänkande (Sveriges samarbete med u-länderna, SOU 1977: 13) — mot bakgrund av att flera olika fackdepartement har huvudansvar för olika delar av u-landspolitiken — det angelägna i att vidta åtgärder för en mer systematisk samordning av u-landspolitiken. Ansvar för att samordna Sveriges u-landspolitik bör naturligen falla på utrikesdepartementet, framhöll utredningen. Det kan antas att biståndspolitiska utredningen får anledning återkomma till samordningsfrågorna i sin nyligen påbörjade tredje utredningsfas som avser de administrativa formerna för utvecklingssamarbetet, däribland den sedan år 1972 aktuella frågan om biståndskontorens integrering med beskickningarna.

Till de fortsatt aktuella samordningsfrågorna synes även höra det närmare sättet för arbetsfördelning och samordning mellan handelssekreterarkontorens och utlandsmyndigheternas exportfrämjande verksamhet. Noggrann avvägning mellan olika insatser måste också förutsättas ske i de fall då biståndsverksamhet och andra svenska aktiviteter i samma land tangerar eller griper in i varandra.

Utskottet har erfarit att det inom utrikesdepartementet pågår förberedelser för att tillsätta en utredning med särskild inriktning på utlandsorganisationen. Utskottet förutsätter att de samordnings- och integrationsproblem som alltjämt förekommer inom fältverksamheten då blir närmare dryftade. Också de uppslag som framförs i en annan del av samma motion 679 — om regionala ambassader och försök med hemmabaserad men utlandsackrediterad personal — torde då komma upp till prövning.

Utskottet anser en sådan utredning motiverad. Som ovan nämnts är biståndspolitiska utredningen f. n. sysselsatt med en undersökning av utvecklingssamarbetets administrativa former. Det torde finnas åtskilliga beröringspunkter mellan den pågående och den aviserade utredningen.

I fråga om ett betydande antal länder gäller att våra ömsesidiga relationer domineras av utvecklingssamarbetet och de speciella behov som följer därav.

Även om den aviserade nya UD-utredningen torde få en särskild inriktning på utlandsorganisationens problem, bör även aktuella frågor rörande utrikesdepartementets roll som centralt samordnande organ för de svenska utrikesförbindelserna då kunna tas upp till förnyat dryftande.

I och med den aviserade utredningen torde även syftet med motionen 679 bli tillgodosett.

Vad utskottet här anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

Av propositionen framgår att en ambassad avses bli upprättad i Abidjan för att främja förbindelserna med de franskspråkiga staterna i Västafrika och för att ytterligare utveckla samarbetet med afrikanska utvecklingsbanken och -fonden, som har sitt säte där. Med anledning därav kommer enligt propositionen vissa resurser att överföras från beskickningen i Monrovia. Utskottet har ingen invändning mot denna avsikt. I samband med dylika omfördelningar av fältorganisationens resurser — och detta gäller särskilt inom en stor region som denna där vår utrikesrepresentation är gles men där länder förekommer med vilka Sverige har ett omfattande utvecklingssamarbete — bör enligt utskottets mening särskild hänsyn tas till de behov som följer av sådant samarbete.

Utskottet, som inte har någon erinran mot medelsberäkningen under förevarande anslag, hemställer

1. att riksdagen med anledning bl. a. av motionen 1977/78: 679 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
2. att riksdagen till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 349 299 000 kr.

2. Utlandstjänstemännens representation m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (vid punkterna A 2—A 10) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisar

1. till *Utlandstjänstemännens representation* ett reservationsanslag av 6 432 000 kr.,
2. till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* ett reservationsanslag av 10 473 000 kr.,
3. till *Kursdifferenser* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
4. till *Ersättning åt olönade konsuler* ett förslagsanslag av 3 608 000 kr.,
5. till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* ett förslagsanslag av 15 500 000 kr.,

6. till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* ett förslagsanslag av 305 000 kr.,
7. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 300 000 kr.,
8. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 380 000 kr.,
9. till *Kostnader för officiella besök m. m.* ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

3. Förenta nationerna m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker regeringens

förslag (vid punkterna B 1—B 4) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisar

1. till *Förenta nationerna* ett förslagsanslag av 32 800 000 kr.,
2. till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* ett förslagsanslag av 11 500 000 kr.,
3. till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.,
4. till *Europarådet* ett förslagsanslag av 8 076 000 kr.

4. Övriga internationella organisationer m. m.

Regeringen har (vid punkten B 5) föreslagit riksdagen att till Övriga internationella organisationer m. m. anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kr., dvs. ett lika stort belopp som under innevarande budgetår.

Utskottet

Anslaget i fråga höjdes för ett år sedan från 90 000 kr. till 590 000 kr. med anledning av regeringens förslag i fjolårets budgetproposition (prop. 1976/77: 100 bil. 6) att härigenom skapa en möjlighet att lämna stöd dels till olika internationella folkrörelser eller icke-statliga organisationer som bedriver verksamhet i anslutning till olika FN-möten, dels till olika internationella forsknings- och studiegrupper som under medverkan av forskare, politiker och inflytelserika företrädare för olika ämnesområden organiserar konferenser och symposier m. m. i aktuella frågor. Enligt vad utskottet i samband därmed inhämtade (UU 1976/77: 16) var ett av syftemålen med det då föreslagna stödet till internationella icke-statliga organisationer etc. att stärka u-ländernas deltagande i FN-konferenser eller i parallellaktiviteter till sådana, under det att stödet till internationella forsknings- och studiegrupper främst tog sikte på säkerhetspolitiska frågor i vid bemärkelse såsom nedrustnings- och miljöfrågor, resursfrågor, befolkningsfrågor, den nya ekono-

miska världsordningen och dess konsekvenser m. m. Stödet borde enligt förslaget avse verksamhet av klart avgränsad karaktär, såsom deltagande i vissa möten eller genomförande av vissa studieprojekt och konferenser av särskilt intresse för Sverige. Utskottet förutsatte att dispositionen av ifrågavarande medel skulle ske på ett sådant sätt att dubbelringar undviks med andra statliga instansers (såsom SIDA eller u-landsforskningsberedningen) stöd till likartade ändamål och att fördelningen av medel till verksamheter med anknytning till nedrustningsproblematiken skulle ske i samråd med nedrustningsdelegationen.

Någon redogörelse för hur medlen för dessa nya ändamål använts finns inte i årets budgetproposition. Utskottet har emellertid genom särskilda föredragningar och på annat sätt inhämtat att bidrag från anslaget bl. a. gått till det s. k. RIO-projektet, som syftar till att stimulera och fördjupa diskussionen kring utvecklandet av nya relationer mellan främst i- och u-länder, till Amnesty International i samband med dess konferens i Stockholm nyligen för dödsstraffets avskaffande, till tackning av vissa kostnader för en konferens i Genève i nedrustningsfrågor anordnad av ett internationellt samarbetsorgan för icke-statliga organisationer, till tackning av kostnader för ett internationellt juridiskt expertmöte med uppgift att utarbeta förslag till en konvention mot tortyr och till stipendier för u-landsdeltagare i en nedrustningskonferens anordnad av Kyrkornas världsråd. Ett mindre bidrag har även getts till Sveriges ungdomsorganisationers landsråd för deltagande i en europeisk ungdomskonferens i nedrustningsfrågor.

Utskottet har vidare erfarit att ifrågavarande bidragsfrågor bereds av en särskild arbetsgrupp inom utrikesdepartementet, i vilken ingår sakkunskap på bl. a. nedrustnings-, forsknings-, rätts- och FN-områdena. Fortlöpande kontakt hålls med det internationella samarbetsorganet för icke-statliga organisationer med s. k. rådgivande status vid FN:s ekonomiska och sociala råd, och detta sker bl. a. i syfte att underlätta bedömningen av ansökningar om ekonomiskt stöd.

Den bidragsgivning som nu är i fråga är av så ungt datum att formerna för denna ännu inte kan betraktas som slutgiltigt fastlagda. Utskottet förutsätter att de möjligheter till bidrag som här står till buds bekantgörs i lämplig form för berörda organisationer och grupper. Då verksamhetsfältet är stort och bidragsansökningarna kan förmodas tillta i samma mån som stödmöjligheten blir mera allmänt känd, krävs det vid beredningen uppenbarligen omsorgsfulla avvägningar mellan de olika internationella opinionsbildande eller studie- och forskningsaktiviteter som kan anses förtjänta av statligt svenskt stöd.

Utskottet har ingen erinran mot medelsberäkningen under förevarande anslag och hemställer

att riksdagen till *Övriga internationella organisationer m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 590 000 kr.

Information om Sverige i utlandet m. m.

5. Svenska institutet m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (vid punkterna D 1—D 3) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisar

1. till *Svenska institutet* ett reservationsanslag av 20 396 000 kr.,
2. till *Sveriges Radios programverksamhet för utlandet* ett anslag av 19 698 000 kr.,
3. till *Övrig information om Sverige i utlandet* ett reservationsanslag av 7 350 000 kr.

Diverse

6. Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. fl. anslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (vid punkterna E 1—E 2) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisar

1. till *Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.* ett förslagsanslag av 550 000 kr.,
2. till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta nationerna utsedda svenska stipendiater* ett reservationsanslag av 40 000 kr.

7. Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor

Regeringen har (vid punkten E 3) föreslagit riksdagen att till Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor för budgetåret 1978/79 anvisa ett anslag av 3 592 000 kr.

Under anslaget i fråga beräknas statsbidrag till Utrikespolitiska institutet med 2 328 000 kr., till Svenska FN-förbundet med 1 milj. kr., till Svenska UNICEF-kommittén med 103 000 kr., till Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet med 35 000 kr., till Svenska freds- och skiljedomsföreningen med 36 000 kr., till Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund med 30 000 kr. och till Svenska sektionen av Amnesty International med 60 000 kr.

Det erinras i propositionen om den av riksdagen (UU 1975/76: 8, UU 1976/77: 16) begärda översynen av arbetsfördelningen mellan och bidragsgivningen till de organisationer som förmedlar information till allmänheten m. m. i utrikespolitiska frågor. Översynen, som anförtratts en särskild utredare, har påbörjats och dess resultat beräknas föreligga senare under våren 1978.

Motioner

Utskottet har i detta sammanhang behandlat

dels motionen 1977/78: 423 av Olof Palme m. fl. (s) i vad avser yrkandet 5, nämligen

5. att riksdagen beslutar hemställa att regeringen tar initiativ till en bättre samordning av den allmänna utrikespolitiska informationsverksamheten med särskild inriktning på nedrustningsproblematiken med syfte att förstärka opinionsbildningen i internationella frågor,

dels motionen 1977/78: 1018 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg (apk) i vad avser yrkandena 3 och 4, nämligen

3. att riksdagen beslutar att under punkt E 3. Utrikesdepartementet (Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor) anslå till a) Svenska FN-förbundet 1 200 000 kr., b) Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet 80 000 kr., c) Svenska freds- och skiljedomsföreningen 80 000 kr., d) Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund 80 000 kr., e) Svenska fredskommittén 80 000 kr., f) Sveriges fredsråd 80 000 kr., g) Kristna fredsrörelsen 80 000 kr.,

4. att riksdagen beslutar hemställa att regeringen framlägger förslag om att belopp likvärdiga med dem som nu anslås till information om utvecklingssamarbete utgår till frivilligorganisationernas information om nedrustnings- och FN-frågor.

Utskottet

I nu förevarande yrkande i motionen 423, som i övrigt aktualiserar en rad allmänna nedrustningsfrågor, föreslås att åtgärder vidtas för att åstadkomma en *bättre samordning av den allmänna utrikespolitiska informationsverksamheten*, med särskild inriktning på *nedrustningsproblematiken*. I motionens motivering för yrkandet i fråga framhålls bl. a. att en beredning i internationella informationsfrågor bör knytas till UD för att tjäna som rådgivande organ till berörda departement och myndigheter. Det betonas i motionen att en av förutsättningarna för en aktiv svensk nedrustningspolitik är att den stöds av en bred och väl-informerad opinion i vårt land och att det upplysningsarbete som bedrivs genom folkrörelserna därvid är av största betydelse. Genom en samordnad prioritering och inriktning av den offentliga — och offentligt finansierade — informationsverksamheten i internationella frågor skulle bl. a. nedrustningsfrågorna kunna ges en mer central plats i debatten, framhålls det vidare.

Utskottet vill — vilket även framhålls i motionen — erinra om att också den biståndspolitiska utredningen i sitt andra delbetänkande (U-landsinformation och internationell solidaritet, SOU 1977: 73), som framlades i december 1977, gett uttryck för behov av att förstärka den allmänna informationen i internationella frågor och att samordna denna

med u-landsinformationen. Som exempel på sådana frågor nämnde utredningen den nya ekonomiska världsordningen, inkl. utveckling och handel, nedrustnings- och avspänningssträvandena, internationella miljö- och resursproblem samt FN:s roll och arbetsuppgifter. Liksom motionen 423 talade utredningen om behov av ett forum för ett bredare, kontinuerligt samråd i internationella och utrikespolitiska frågor mellan berörda departement, SIDA och de institutioner, folkrörelser och andra organisationer som bedriver väsentlig informationsverksamhet inom dessa områden och att detta behov skulle kunna fyllas genom en allmän beredning i internationella och utrikespolitiska informationsfrågor som knyts till UD och tjänar som ett rådgivande organ. Biståndspolitiska utredningen avstod dock från att framlägga något formellt och detaljerat förslag om en sådan beredning under hänvisning dels till att dess utredningsuppdrag var begränsat till u-landsinformationen, dels till att en annan utredning arbetar med frågan om ansvarsfördelning mellan och bidragsgivning till vissa organisationer som sysslar med information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor.

Sistnämnda utredning eller översyn av ansvarsfördelningen mellan och bidragsgivningen till de olika organisationer, vilka verkar på det utrikespolitiska informationsområdet, har begärts av riksdagen (UU 1975/76: 8, UU 1976/77: 16) i samband med den tidigare behandlingen av bidragsgivningen från det anslag E 3 som även nu är i fråga. Såsom framgår av propositionen, förväntas resultatet av översynen bli framlagt senare i vår.

Utskottet har förståelse för de samordningsönskemål som i detta sammanhang framförts i såväl motionen 423 som av biståndspolitiska utredningen och finner det likaså naturligt att information om nedrustningsfrågorna ges en framträdande plats i det utrikespolitiska informationsarbetet. I likhet med motionen anser utskottet att en av förutsättningarna för en stark svensk aktivitet på nedrustningsområdet är att den stöds av en bred och välinformerad opinion i vårt land och att det upplysningsarbete härom som bedrivs av olika organisationer och folkrörelser är av största betydelse. I avvaktan på resultaten av den pågående översynen, som torde få anledning att kommentera uppslaget om en informationsberedning, och på regeringens ställningstagande till biståndspolitiska utredningens informationsbetänkande är utskottet emellertid inte berett att f. n. ta någon slutgiltig ställning till det aktualiserade samråds- och samordningsönskemålet. Utskottet utgår dock ifrån att de synpunkter som framförts beträffande behovet av en samordning mellan u-landsinformationen och den allmänna utrikespolitiska informationen blir på tillbörligt sätt uppmärksammade och prövade av regeringen både när den tar ställning till biståndspolitiska utredningens informationsbetänkande och när resultaten av den särskilda översynen läggs fram.

Till de allmänna nedrustningsfrågorna — och i samband därmed även frågan om att aktivera den allmänna opinionen i nedrustningsfrågan — får utskottet anledning att senare återkomma i samband med behandlingen av övriga yrkanden i motionen 423 m. fl. motioner.

Ifrågavarande yrkande i motionen 423 torde därmed få anses besvarat.

Också motionen 1018 tar upp allmänna nedrustningsfrågor men har i ett av de båda yrkanden som nu är i fråga föreslagit dels höjda bidrag från anslaget E 3 till Svenska FN-förbundet och tre av de övriga organisationer (Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund), som f. n. får statsbidrag från detta anslag, dels att bidrag även ges till tre andra fredsorganisationer (Svenska fredskommittén, Sveriges fredsråd, Kristna freds rörelsen). I motionen åberopas bl. a. uttalanden från den s. k. folkrikssdag för nedrustning som hölls i Stockholm den 13—15 januari i år, och behovet av särskilda informationsåtgärder i nedrustningsfrågan i samband med FN:s generalförsamlings extra session om nedrustning i maj—juni i år.

I ett senare yrkande i samma motion 1018 föreslås att regeringen skall anmodas framlägga förslag om bidrag till frivilligorganisationernas information om nedrustnings- och FN-frågor som beloppsmässigt är likvärdiga med det stöd som ges till informationen om utvecklingssamarbetet.

Såsom närmare relaterats ovan i samband med behandlingen av ett av yrkandena i motionen 423, pågår på riksdagens begäran en översyn av arbetsfördelningen mellan och bidragsgivningen till de organisationer som verkar på det utrikespolitiska informationsområdet. Resultaten av översynen i fråga väntas föreligga senare i vår. De förslag som framförs i motionen 1018 om den fortsatta bidragsgivningen till frivilligorganisationernas information om nedrustnings- och FN-frågor är sålunda redan föremål för närmare prövning. I avvaktan på översynens resultat och på regeringens ställningstaganden till denna liksom till det förut nämnda betänkandet från biståndspolitiska utredningen om u-landsinformation avstyrker utskottet de nu aktuella yrkandena i motionen 1018. Såsom förut framhållits, finner utskottet det naturligt att information om nedrustningsfrågorna ges en framträdande plats i det utrikespolitiska informationsarbetet.

Utskottet anser det emellertid angeläget att alla de olika behov inom det utrikespolitiska informationsområdet som här har berörts och som åtnjuter statsstöd i varierande former — det må sedan gälla informationen kring internationella utvecklings- och handelsfrågor, internationella nedrustnings- och avspänningsfrågor, internationella miljö- och resursfrågor eller FN:s roll och arbetsuppgifter etc. — väl avvägs mot var-

andra samt prövas och bedöms på ett enhetligt sätt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen anser motionen 1977/78: 423, yrkandet 5, besvarad med vad utskottet anförde,
2. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 100 och med avslag på motionen 1977/78: 1018, yrkandena 3 och 4, till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1978/79 anvisar ett anslag av 3 592 000 kr.

8. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)

Regeringen har (vid punkten E 4) föreslagit riksdagen att till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 6 595 000 kr.

Utskottet

Utskottet, som under hand erfarit att regeringen har för avsikt att föranstalta om en översyn av SIPRI:s organisation m. m., har ingen erinran mot anslagsberäkningen och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 6 595 000 kr.

9. Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll

Regeringen har (vid punkten E 5) föreslagit riksdagen att till Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 4 738 000 kr.

Av det beräknade anslaget avser huvuddelen, ca 4,1 milj. kr., detektionssseismologisk forskning och internationellt datautbyte samt övervakning av utländska kärnladdningsprov liksom även radiakövervakning i samband med dylika prov. Återstoden, 613 000 kr., har beräknats för teknisk-vetenskapliga utredningar avseende s. k. A-, B- och C-krigföring, sambandet mellan nedrustnings- och utvecklingsansträngningarna samt satellitspaning som underlag för nedrustningsförhandlingar.

Försvarets forskningsanstalt (FOA), som för utrikesdepartementets räkning bedriver denna verksamhet, har i sin anslagsframställning begärt 1 080 000 kr. för nämnda teknisk-vetenskapliga utredningar, en ökning med 542 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår, varav 75 000 kr. i omräkning.

Motion

Utskottet har i detta sammanhang behandlat motionen 1977/78: 423 av Olof Palme m. fl. (s) i vad avser yrkandet 3, nämligen

3. att riksdagen till Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll (E 5. Utrikesdepartementet) anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 250 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 4 988 000 kr., varvid anslagsposten Teknisk-vetenskapliga utredningar skall upptas med 788 000 kr.

Utskottet

I motionen 423 föreslås en höjning av förevarande anslag med 250 000 kr. i förhållande till regeringens förslag. Av den i motionen begärda höjningen avses huvuddelen — 175 000 kr. — komma den teknisk-vetenskapliga utredningsverksamhet till godo som FOA bedriver för utrikesdepartementets och dess nedrustningsdelegations räkning och som tjänar som underlag vid de internationella nedrustningsförhandlingarna.

FOA har — såsom framgår ovan — i sin anslagsframställning kalkylerat med en väsentligt höjd ambitionsnivå beträffande sin utredningsverksamhet för UD, under det att departementet som är beställare och avnämare av ifrågavarande utredningar endast räknat med kompensation för väntade kostnadsökningar.

Utskottet erinrar i detta sammanhang om att anslagsposten för teknisk-vetenskapliga utredningar i fjolårets budgetproposition uppräknades med 193 000 kr., vilket då motsvarade en ökning med drygt 55 procent. Utskottet framhöll vid detta tillfälle (UU 1976/77: 16) att ökningen i fråga borde medge en inte ringa förstärkning av utredningskapaciteten, även med beaktande av de särskilda krav som komme att ställas på de svenska insatserna i samband med 1978 års extra FN-session för nedrustningsfrågor.

Anspråken på anslagsposten i fråga under nästa budgetår torde i hög grad bli beroende av de uppföljningsåtgärder som kan komma att bli aktuella med anledning av besluten vid den kommande extrasessionen och vars resultat f. n. inte låter sig förutse.

Det är Sveriges förhoppning att ett fördragsutkast avseende ett fullständigt stopp för prov med kärnvapen skall kunna framläggas vid den särskilda generalförsamlingssessionen i maj—juni. I samband med återupptagandet av arbetet inom FN:s nedrustningskommitté (CCD) i Genève lät regeringen den 31 januari i år meddela att Sverige är berett att upprätta, driva och finansiera ett internationellt seismologiskt datacenter, som kan ingå i ett världsomspännande system för att övervaka efterlevnaden av ett dylikt provstoppsfördrag. Detta åtagande kan kom-

ma att aktualisera en avsevärd anslagsförstärkning, förutsatt att fördraget kommer till stånd och tillfredsställande arrangemang i övrigt kan uppnås.

Utskottet utgår från att regeringen också är beredd att tillgodose extraordinära eller oförutsedda utredningsbehov som eventuellt kan aktualiseras av den kommande extrasessionen eller av nedrustningsförhandlingarna i övrigt.

Mot denna bakgrund avstyrks ifrågavarande yrkande i motionen 423 och tillstyrks propositionens förslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 100 och med avslag på motionen 1977/78: 423, yrkandet 3, till *Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 4 738 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

10. Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (vid punkten II.4) och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten m. m. inom de kostnadsramar som förordats i propositionen,
2. till *Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 21 000 000 kr.

Statens utlåningsfonder

11. Utrikesförvaltningens lånefond. Utskottet tillstyrker regeringens förslag (vid punkten IV.1) och hemställer

att riksdagen till *Utrikesförvaltningens lånefond* för budgetåret 1978/79 anvisar ett investeringsanslag av 1 400 000 kr.

Stockholm den 28 februari 1978

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Anna Lisa Lewén-Eliasson (s), Anna-Lisa Nilsson (c), Sture Palm (s), Gunnel Jonäng (c), Mats Hellström (s), Ingrid Sundberg (m), Sture Korpås (c), David Wirmark (fp), Rolf Örjes (c), Jan Bergqvist (s), Axel Andersson (s) och Daniel Tarschys (fp).

Reservationer

1. vid punkten 7 (Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Sture Palm, Mats Hellström, Jan Bergqvist och Axel Andersson (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet har förståelse för" och slutar med "läggs fram" bort ha följande lydelse:

Utskottet understryker de samordningsönskemål som i detta sammanhang framförts i såväl motionen 423 som av biståndspolitiska utredningen och finner det likaså naturligt att information om nedrustningsfrågorna ges en framträdande plats i det utrikespolitiska informationsarbetet. I likhet med motionen anser utskottet att en av förutsättningarna för en stark svensk aktivitet på nedrustningsområdet är att den stöds av en bred och välinformerad opinion i vårt land och att det upplysningsarbete härom som bedrivs av olika organisationer och folkrörelser är av största betydelse. Utskottet utgår ifrån att de synpunkter som framförts beträffande behovet av en samordning mellan u-landsinformationen och den allmänna utrikespolitiska informationen blir beaktade av regeringen både när den tar ställning till biståndspolitiska utredningens informationsbetänkande och när resultaten av den särskilda översynen läggs fram.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "I avvaktan på översynens resultat" och på s. 11 slutar med "på ett enhetligt sätt" bort ha följande lydelse:

I avvaktan på resultatet av översynen bör bidragen utgå på samma sätt som hittills. Bidragen till fredsrörelsen bör dock räknas upp till en högre nivå än regeringen föreslår.

Riksdagen bör besluta att höja anslaget till Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet från nuvarande 32 000 kr. till 50 000 kr. och anslaget till Svenska freds- och skiljedomsförningen från nuvarande 33 000 kr. till 50 000 kr. I förhållande till propositionens förslag innebär detta en anslagshöjning med sammanlagt 29 000 kr. Såväl propositionen som motionen 1018 avstyrks således i denna del.

Utskottet anser det angeläget att de olika behov inom det utrikespolitiska informationsområdet som här har berörts och som åtnjuter statsstöd i varierande former väl avvägs mot varandra samt prövas och bedöms på ett enhetligt sätt. Utskottet understryker vikten av att ett regeringsförslag på grundval av resultatet av den ovannämnda översynen snarast läggs fram för riksdagen.

dels att utskottets hemställan i momentet 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 100

och motionen 1977/78: 1018, yrkandena 3 och 4, till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 29 000 kr. förhöjt anslag av 3 621 000 kr., varvid bidragen till Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet och till Svenska freds- och skiljedomsföreningen skall upptas till 50 000 kr. vardera.

2. vid *punkten 9* (Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Sture Palm, Mats Hellström, Jan Bergqvist och Axel Andersson (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 13 slutar med "propositionens förslag" bort ha följande lydelse:

Som ett tekniskt och vetenskapligt avancerat alliansfritt land har Sverige kunnat spela en aktiv roll vid multilaterala nedrustningsförhandlingar. Om vårt land skall kunna behålla denna position är det nödvändigt att tillräckliga resurser — främst i form av vetenskaplig expertis — ställs till förfogande för ändamålet. Det gäller dels kvalificerade personer som fortlöpande står till nedrustningsdelegationens förfogande, dels möjligheter att engagera ytterligare forskare för speciella uppdrag. Därvid bör utöver FOA:s experter även forskare vid våra universitet kunna engageras.

Som svar på en socialdemokratisk motion (1976/77: 1056) ansåg fjolårets riksdag (UU 1976/77: 16) att Sverige självfallet inte bör släppa av på ambitionerna att också i fortsättningen spela en aktiv och ledande roll i det internationella nedrustningsarbetet. Utrikesutskottet utgick vidare från att regeringen i förberedelsearbetet för 1977/78 års budgetproposition skulle noga pröva och beakta de eventuella ytterligare förstärkningsbehov som kunde göra sig gällande.

Riksdagens sålunda uttalade mening har i årets budgetproposition inte avsatt några resultat vare sig i motiveringarna eller i anslagsberollen. Dessa höjs enbart till följd av pris- och löneomräkningar. FOA har äskat en volymökning om 467 000 kr. avseende utökad kapacitet för vetenskapliga utredningar på uppdrag av UD inom områden som radiologisk krigföring, biologiska och kemiska stridsmedel, nya massförstörelsevapen, satelliter som övervaknings- och kontrollmedel m. m. Föredraganden motiverar inte sitt ställningstagande.

Anspråken på anslagsposten i fråga under nästa budgetår torde i hög grad bli beroende av de uppföljningsåtgärder som kan komma att bli aktuella med anledning av beslutet vid 1978 års extra FN-session för nedrustningsfrågor och vars resultat f. n. inte låter sig förutse.

Det är Sveriges förhoppning att ett fördragsutkast avseende ett fullständigt stopp för prov med kärnvapen skall kunna framläggas vid den

särskilda generalförsamlingssessionen i maj—juni. I samband med återupptagandet av arbetet inom FN:s nedrustningskommitté (CCD) i Genève lät regeringen den 31 januari i år meddela att Sverige är berett att upprätta, driva och finansiera ett internationellt seismologiskt data-center, som kan ingå i ett världsomspännande system för att övervaka efterlevnaden av ett dylikt provstoppsfördrag. Detta åtagande kan komma att aktualisera en avsevärd anslagsförstärkning, förutsatt att fördraget kommer till stånd och tillfredsställande arrangemang i övrigt kan uppnås.

Vid utskottets behandling av detta ärende har från FOA redovisats ett antal möjliga insatser som utskottet finner intressanta och angelägna. Dit hör bland annat studier om möjligheter att upptäcka nya vapensystem, vissa studier inför granskningskonferensen om icke-spridningsfördraget samt utredningar rörande havsteknologi. Utskottet finner det väl motiverat att redan nu besluta om en höjning av anslaget för att kunna möjliggöra sådan önskvärd verksamhet.

Även när det gäller insatser för mätningar och analyser av kärnvapenprov och kärnexplosioner för fredliga ändamål samt verksamhet för att förbättra mätförmågan hos seismologiska stationer anser utskottet det vara befogat att i samband med den ordinarie budgetbehandlingen förstärka FOA:s resurser.

Motionen 1977/78: 423 tillstyrks således i denna del.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 100 och med bifall till motionen 1977/78: 423, yrkandet 3, till *Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 4 988 000 kr., varvid anslagsposten Teknisk-vetenskapliga utredningar upptas med 788 000 kr.

Särskilt yttrande

vid *punkten 4* (Övriga internationella organisationer m. m.) av Anna Lisa Lewén-Eliasson, Sture Palm, Mats Hellström, Jan Bergqvist och Axel Andersson (samtliga s):

I samband med förra årets riksdagsbehandling av den då nya anslagsposten inom anslaget B 5 avseende stöd till olika internationella icke-statliga organisationer samt forsknings- och studiegrupper krävde socialdemokraterna klarare principer för medelsanvändningen. Även i år finns skäl att ställa ett sådant krav. Det är likaså angeläget att klargöra förutsättningarna för att erhålla bidrag och bekantgöra detta för alla berörda organisationer. När det gäller anslag till internationella icke-statliga organisationer till vilka svenska medlemsorganisationer har anknytning bör medlen kanaliseras över dessa svenska organisa-

tioner. Ett väl fungerande samråd med berörda statliga organ måste vidare eftersträvas, eftersom denna anslagspost tangerar flera andra statliga verksamheter.

Slutligen vill vi understryka vikten av att riksdagen får regelbunden redovisning av hur medlen används.

